

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Кафедра фінансів ім. С. І. Юрія

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для виконання комплексного практичного індивідуального завдання
з навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень»
студентів денної форми навчання
другого ступеня вищої освіти (магістр)
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Тернопіль – 2021

Горин В. П. Методичні вказівки для виконання комплексного практичного індивідуального завдання з навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень» студентів денної форми навчання другого ступеня вищої освіти (магістр) спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 16 с.

Укладач:

Горин В. П., д.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів ім. С. І. Юрія

Рецензенти:

Слатвінська М. О., д.е.н., проф., професор кафедри фінансів Одеського національного економічного університету

Кириленко О. П., д.е.н., проф., завідувач кафедри фінансів ім. С. І. Юрія Західноукраїнського національного університету

Розглянуто та рекомендовано
засіданням кафедри фінансів ім. С. І. Юрія
Протокол № 1 від 17 серпня 2021 р.

Зміст

1	Вступ	4
2	Варіанти вибору комплексного практичного індивідуального завдання з дисципліни «Методологія наукових досліджень»	5
3	Рекомендації до підготовки обґрунтування теми дипломного дослідження	8
4	Примірний зразок обґрунтування теми дипломної роботи	9
5	Рекомендації для підготовки анотації наукової публікації	11
6	Рекомендації щодо підготовки реферату наукової публікації	12
7	Рекомендації щодо підготовки кросворду	13
8	Рекомендована література	14

ВСТУП

Згідно з навчальним планом студенти виконують комплексне практичне індивідуальне завдання (КПІЗ) з дисципліни “Методологія наукових досліджень”. КПІЗ є важливою формою вивчення курсу. В процесі його виконання студенти вдосконалюють свої знання, набувають навички самостійної наукової роботи, застосування методів наукового дослідження, роботи з літературними джерелами і логічного викладу матеріалу. КПІЗ свідчить про рівень засвоєння студентом матеріалу курсу, його вміння самостійно викладати суть питання, творчо використовувати літературні джерела та методологію проведення дослідницької роботи. Воно є не тільки засобом перевірки знань з дисципліни, формою активного засвоєння предмету, але і засобом залучення студентів до осмислення і аналізу актуальних проблем розвитку методології фінансової науки.

**Варіанти вибору
комплексного практичного індивідуального завдання
з дисципліни «Методологія наукових досліджень»**

Номер варіанту КПІЗ студент обирає за останньою цифрою номера залікової книжки

Варіант 1

1. Написання тез (статті) за темою дипломного (магістерського) дослідження.
2. Написання реферату (розширеної анотації) обсягом не менше 1800 знаків на наукову статтю, самостійно обрану студентом за тематикою дипломного (магістерського) дослідження.
3. Розробка структурно-логічної схеми дипломного (магістерського) дослідження.
4. Написання обґрунтування теми дипломної (магістерської) роботи, обраної студентом для виконання.
5. Складання переліку літературних джерел за темою магістерського дослідження (40 джерел), оформлених із дотриманням правил бібліографії.
6. Складання кросворду з теми «Наука як сфера суспільної діяльності. Основи фінансової науки в Україні».

Варіант 2

1. Написання тез (статті) за темою дипломного (магістерського) дослідження.
2. Написання реферату (розширеної анотації) обсягом не менше 1800 знаків на наукову статтю, самостійно обрану студентом за тематикою дипломного (магістерського) дослідження.
3. Розробка структурно-логічної схеми дипломного (магістерського) дослідження.
4. Написання обґрунтування теми дипломної (магістерської) роботи, обраної студентом для виконання.
5. Складання переліку літературних джерел за темою магістерського дослідження (40 джерел), оформлених із дотриманням правил бібліографії.
6. Розробка презентації теми курсу «Методологія наукових досліджень у сфері фінансів, банківської справи та страхування» (не менше 10 слайдів).

Варіант 3

1. Написання тез (статті) за темою дипломного (магістерського) дослідження.
2. Написання реферату (розширеної анотації) обсягом не менше 1800 знаків на наукову статтю, самостійно обрану студентом за тематикою дипломного (магістерського) дослідження.
3. Розробка структурно-логічної схеми дипломного (магістерського) дослідження.
4. Написання обґрунтування теми дипломної (магістерської) роботи, обраної студентом для виконання.
5. Складання переліку літературних джерел за темою магістерського дослідження (40 джерел), оформлених із дотриманням правил бібліографії.
6. Складання кросворду з теми «Система методів наукових досліджень у фінансовій науці».

Варіант 4

1. Написання тез (статті) за темою дипломного (магістерського) дослідження.
2. Написання реферату (розширеної анотації) обсягом не менше 1800 знаків на наукову статтю, самостійно обрану студентом за тематикою дипломного (магістерського) дослідження.

3. Розробка структурно-логічної схеми дипломного (магістерського) дослідження.
4. Написання обґрунтування теми дипломної (магістерської) роботи, обраної студентом для виконання.
5. Складання переліку літературних джерел за темою магістерського дослідження (40 джерел), оформлених із дотриманням правил бібліографії.
6. Розробка презентації теми курсу «Інформаційне забезпечення наукових досліджень у сфері фінансів, банківської справи та страхування» (не менше 10 слайдів).

Варіант 5

1. Написання тез (статті) за темою дипломного (магістерського) дослідження.
2. Написання реферату (розширеної анотації) обсягом не менше 1800 знаків на наукову статтю, самостійно обрану студентом за тематикою дипломного (магістерського) дослідження.
3. Розробка структурно-логічної схеми дипломного (магістерського) дослідження.
4. Написання обґрунтування теми дипломної (магістерської) роботи, обраної студентом для виконання.
5. Складання переліку літературних джерел за темою магістерського дослідження (40 джерел), оформлених із дотриманням правил бібліографії.
6. Складання кросворду з теми «Організація науково-дослідницької діяльності у сфері фінансів, банківської справи та страхування».

Варіант 6

1. Написання тез (статті) за темою дипломного (магістерського) дослідження.
2. Написання реферату (розширеної анотації) обсягом не менше 1800 знаків на наукову статтю, самостійно обрану студентом за тематикою дипломного (магістерського) дослідження.
3. Розробка структурно-логічної схеми дипломного (магістерського) дослідження.
4. Написання обґрунтування теми дипломної (магістерської) роботи, обраної студентом для виконання.
5. Складання переліку літературних джерел за темою магістерського дослідження (40 джерел), оформлених із дотриманням правил бібліографії.
6. Розробка презентації теми курсу «Узагальнення та оформлення результатів наукового дослідження» (не менше 10 слайдів).

Варіант 7

1. Написання тез (статті) за темою дипломного (магістерського) дослідження.
2. Написання реферату (розширеної анотації) обсягом не менше 1800 знаків на наукову статтю, самостійно обрану студентом за тематикою дипломного (магістерського) дослідження.
3. Розробка структурно-логічної схеми дипломного (магістерського) дослідження.
4. Написання обґрунтування теми дипломної (магістерської) роботи, обраної студентом для виконання.
5. Складання переліку літературних джерел за темою магістерського дослідження (40 джерел), оформлених із дотриманням правил бібліографії.
6. Складання кросворду з теми «Апробація та публікація результатів наукового дослідження у сфері фінансів, банківської справи та страхування».

Варіант 8

1. Написання тез (статті) за темою дипломного (магістерського) дослідження.
2. Написання реферату (розширеної анотації) обсягом не менше 1800 знаків на наукову

статтю, самостійно обрану студентом за тематикою дипломного (магістерського) дослідження.

3. Розробка структурно-логічної схеми дипломного (магістерського) дослідження.
4. Написання обґрунтування теми дипломної (магістерської) роботи, обраної студентом для виконання.
5. Складання переліку літературних джерел за темою магістерського дослідження (40 джерел), оформлених із дотриманням правил бібліографії.
6. Розробка презентації теми курсу «Наука як сфера суспільної діяльності. Основи фінансової науки в Україні» (не менше 10 слайдів).

Варіант 9

1. Написання тез (статті) за темою дипломного (магістерського) дослідження.
2. Написання реферату (розширеної анотації) обсягом не менше 1800 знаків на наукову статтю, самостійно обрану студентом за тематикою дипломного (магістерського) дослідження.
3. Розробка структурно-логічної схеми дипломного (магістерського) дослідження.
4. Написання обґрунтування теми дипломної (магістерської) роботи, обраної студентом для виконання.
5. Складання переліку літературних джерел за темою магістерського дослідження (40 джерел), оформлених із дотриманням правил бібліографії.
6. Складання кросворду з теми «Методологія наукових досліджень у сфері фінансів, банківської справи та страхування».

Рекомендації до підготовки обґрунтування теми дипломного дослідження

При підготовці обґрунтування теми наукового (магістерського) дослідження зверніть увагу на такі правила.

А. Вичерпне, коротке та аргументоване формулювання актуальності теми обраного дослідження дає змогу сформулювати початкове ставлення до проблеми. Тому науковцю слід показати місце проблеми або завдання у заданій системі координат, її масштабність, необхідність нагального вирішення та зв'язок з важливими напрямками людської діяльності. Потім подається стислий огляд розробок інших дослідників стосовно вирішення цього завдання з посиланнями і критичними оцінками та перелік невирішених у теоретичному, методологічному або практичному планах питань, які і розглядатимуться магістрантом.

Б. Підсилює значимість результатів вказівка на зв'язок з науковими планами та програмами(навчального закладу, кафедри), оскільки вони будуть обговорюватись фахівцями у міру написання та впровадження.

В. Мета і завдання дослідження мають бути сформульовані методологічно правильно, достатньо коротко, але з необхідними поясненнями щодо завдань. У сукупності вони повинні відповідати принципу системності та методичним вимогам побудови дерева цілей.

Г. Методи дослідження у момент написання та обґрунтування не можуть бути визначені у повному обсязі, оскільки поетапне отримання нових відомостей про об'єкт вимагатиме експерименту, нових підходів. Але основний перелік загальнонаукових та спеціальних методів необхідно сформулювати перед початком робіт. Це підвищить довіру до програми дослідження та підтвердить спроможність автора її виконати. Найвищої оцінки заслуговують такі обґрунтування, в яких не лише наведено набір найбільш популярних універсальних методів, в яких не лише наведено набір найбільш популярних універсальних методів, а зроблено пояснення щодо їх застосування до кожного завдання дослідження.

Д. Наукова новизна на етапі обґрунтування може бути визначена лише як очікування автором певних результатів, що порівнюються автором з уже існуючими розробками. Наукові положення, що належатимуть до новизни, формулюються чітко, з викладенням основного змісту та принципів положень. Слід пам'ятати, що до елементів наукового внеску автора відносяться:

- наукове узагальнення та систематизація досліджуваного матеріалу;
- відкриття нових законів, закономірностей, тенденцій, явищ, переваг;
- визначення причинно-наслідкових зв'язків, факторів впливу, суттєвих чи базових елементів системи, функцій розвитку;
- розроблення категоріального апарату;
- типологія (класифікація) елементів;
- визначення концептуальних рішень та шляхів розв'язання проблеми;
- встановлення принципів, факторів, передумов, типових рис;
- розробка моделей, механізмів, принципів схем, програм;
- підготовка методик.

Крім того, важливе значення мають «негативні» результати дослідження, тобто такі, що доводять недоцільність використання певних теоретичних або методичних підходів, хибності інших концепцій тощо.

Є. Практичне значення – важливий елемент обґрунтування, який підтверджує значущість теоретичних та методичних розробок автора для використання у процесі

життєдіяльності людини (у певній визначеній чи різноманітних галузях). Якщо ступінь попередньої спрацьованості проблеми дає змогу судити про можливий ефект від впровадження, це стане ще одним важливим моментом обґрунтування.

Примірний зразок обґрунтування теми дипломної роботи

Актуальність теми дослідження. Реалізація довгострокової економічної стратегії України, спрямованої на трансформацію у високорозвинену країну європейського типу, обрання курсу на вступ до ЄС, орієнтація на економічне зростання вимагають удосконалення діяльності управлінської діяльності держави в процесі справляння податків, зборів, платежів. В умовах ринку податкові відносини держави та її господарюючих суб'єктів стають провідними, у цьому контексті особливого значення набуває створення такого механізму адміністрування податків, зборів, платежів, який би відповідав потребам соціально-економічного розвитку держави, сприяв подоланню структурних диспропорцій в економіці, забезпечив зниження податкового навантаження, спрощення оподаткування, ініціював підвищення активності суб'єктів господарювання, створював умови для залучення як національних, так й іноземних інвестицій, забезпечував зростання добробуту населення.

Адміністрування податків, зборів, платежів є цілеспрямованою управлінською діяльністю державних уповноважених органів та їх посадових осіб, спрямованою на реалізацію ефективної бюджетної та податкової політики, яка включає не тільки процеси організації застосування норм законодавства про податки, збори, платежі, здійснення контролю за його дотриманням, правильністю обчислення, повнотою і своєчасністю внесення до бюджету податкових платежів, а й процедури виявлення оптимальних методів їх здійснення, націлених на мінімізацію бюджетних витрат при одночасному збільшенні бюджетних доходів. Збільшити доходи, що утворюються в результаті надходження податкових платежів, можливо, зокрема, за рахунок кращої обізнаності платників податків, що досягається шляхом проведення якісної роз'яснювальної роботи податковими органами. У свою чергу, зменшення величини витрат бюджетних коштів на утримання податкових органів можливе за рахунок оптимізації чисельності персоналу і зростання продуктивності праці, реінжинірингу процесів податкового адміністрування. Усі ці завдання в сучасний період мають винятково важливе значення для стабілізації соціально-економічної ситуації в Україні та виходу її економіки з глибокої кризи. Відтак, обрана для дослідження тема дипломної роботи є актуальною.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретико-методологічні й практичні засади податкового адміністрування як частини фінансової науки розроблено провідними зарубіжними вченими, серед яких: М. Аллінхем, С. Брю, А. Вагнер, Е. Енгель, А. Лаффер, Е. Ліндаль, П. Лоранж, К. Макконел, Ф. Нітті, А. Сандмо, А. Сміт, Ж. Сисмонді, В. Парето, П. Прудон, С. Холл та ін. Проблеми теорії та практики адміністрування податкових надходжень бюджету перебувають у полі зору провідних українських учених-фінансистів, помітний внесок у їхнє вивчення зробили: В. Андрущенко, Т. Бондарук, З. Варналій, С. Захарін, Т. Єфименко, О. Іванішина, А. Кізіма, А. Крисоватий, Я. Литвиненко, В. Луніна, С. Онишко, К. Проскура, А. Соколовська, В. Суторміна, С. Терещенко, В. Хомутенко, С. Юрій та ін. Однак, більшість робіт присвячені досліджень питань адміністрування найважливіших загальнодержавних податків, тоді як платежі, що наповнюють місцеві бюджети дещо обділені увагою зі сторони вчених. І нині в Україні бракує системних досліджень, у центрі уваги яких перебували б актуальні проблеми адміністрування податкових надходжень місцевих бюджетів, підвищення його результативності та ефективності.

Метою дипломної роботи є розкриття сутності адміністрування податкових надходжень місцевих бюджетів, проведення аналізу практики цього адміністрування в Україні та вироблення рекомендацій щодо його вдосконалення в контексті впровадження кращих світових практик, спрощення процедурних моментів та підвищення фіскальної ефективності.

Поставлена мета обумовлює потребу у вирішенні низки **завдань**, а саме:

- розкриття необхідності та змісту адміністрування податкових надходжень місцевих бюджетів;
- дослідження організації та правового забезпечення адміністрування податкових надходжень місцевих бюджетів в Україні;
- проведення аналізу практики організації обліку платників, прогнозування та планування податкових надходжень місцевих бюджетів;
- оцінювання результатів податкового контролю в системі адміністрування податкових надходжень місцевих бюджетів;
- проведення аналізу фіскально-бюджетних ефектів управління податковим боргом;
- ознайомлення із зарубіжним досвідом адміністрування податкових надходжень, оцінка можливостей його імплементації у вітчизняну практику;

– вироблення рекомендацій з удосконалення організації та інструментарію адміністрування податкових надходжень в сучасних умовах.

Об'єктом дослідження є процес адміністрування податкових надходжень місцевих бюджетів.

Предметом дослідження є теоретичні та прикладні аспекти адміністрування податкових надходжень місцевих бюджетів.

Методологічна база дослідження. Наукове дослідження базуватиметься на діалектичному і системному підході до пізнання економічних явищ і процесів, що передбачає їх вивчення у зв'язку і взаємозалежності. В процесі роботи знайдуть застосування такі наукові методи: узагальнення, систематизації, групування, синтезу – при дослідженні теоретичних засад, організації та правової бази адміністрування податкових надходжень місцевих бюджетів; методи економічного аналізу, порівняння – при оцінюванні практики обліку платників податків, прогнозування і планування податкових надходжень, аналізі результатів контролю за сплатою податкових зобов'язань і погашенні податкового боргу; синтезу, групування, порівняння та низка інших – при оцінюванні можливостей щодо запозичення зарубіжного досвіду адміністрування податкових надходжень місцевих бюджетів та окреслення векторів його вдосконалення в Україні.

Інформаційною основою дослідження слугуватимуть монографічні праці, опубліковані у періодичній науковій літературі праці вітчизняних і зарубіжних учених з питань організації адміністрування податків і зборів; матеріали науково-практичних конференцій; законодавчі акти й різні нормативно-правові документи з регламентування питань податкового адміністрування, аналітичні й статистичні матеріали Міністерства фінансів України, Державної фіскальної служби України, інших органів державної влади.

Наукова новизна роботи полягатиме в поглибленні автором трактування необхідності й змісту адміністрування податкових надходжень місцевих бюджетів, а також виробленні практичних пропозицій з його удосконалення.

Логіка викладу матеріалу обумовила відповідну **структуру роботи**, яка буде складатись зі вступу, трьох розділів і висновків. В першому розділі буде викладено теоретичні засади адміністрування податкових надходжень місцевих бюджетів. Буде розкрито організаційні моменти, правове забезпечення такого адміністрування в Україні.

Другий розділ буде присвячений аналізу практики адміністрування податкових надходжень місцевих бюджетів в Україні, зокрема в частині оцінювання практики обліку платників податків, прогнозування і планування податкових надходжень, проведення контролю за сплатою податкових зобов'язань, а також оцінювання ефективності управління податковим боргом.

В третьому розділі буде досліджено зарубіжний досвід адміністрування податкових надходжень місцевих бюджетів та оцінено можливості імплементації кращих практик у вітчизняних умовах, а також окреслено власні пропозиції щодо підвищення ефективності адміністрування податкових надходжень місцевих бюджетів в Україні.

Рекомендації для підготовки анотації наукової публікації

Анотування – процес аналітично-синтетичного опрацювання інформації, мета якого – отримання узагальненої характеристики документу, що розкриває логічну структуру та найсуттєвіший зміст.

Анотації використовуються для короткої характеристики наукової статті, монографії, дисертації тощо, а також у видавничій, інформаційній та бібліографічній діяльності.

Як і при реферуванні, тут відбувається фізичне скорочення первинного документу при збереженні його основного смислового змісту. Насамперед важливо подати коротку узагальнюючу характеристику анотованого тексту з погляду його призначення, змісту, виду, форми та інших особливостей.

Текст анотації вирізняється лаконічністю, високим рівнем узагальнення інформації, що представлена в первинному документі. В тексті анотації не подаються дані, що наявні в бібліографічному описі анотованого документу, зокрема в заголовку. Не варто використовувати складні синтаксичні конструкції, громіздкі речення, що перешкоджають сприйняттю тексту.

Процес написання анотації передбачає здійснення трьох етапів:

- ✓ оцінки інформаційної значимості документу й вибору виду бібліографічної характеристики;

- ✓ аналізу змісту з метою виявлення найсуттєвіших даних;

- ✓ узагальнення суттєвої інформації для складання анотації.

На першому етапі визначається актуальність тематики, оригінальність змісту, точність, достовірність, повнота й оперативність інформації. Вивчення документу починається з ознайомлення з заголовком, довідковим апаратом видання (вступом чи передмовою, змістом), рубриками в самому тексті, висновками, резюме.

На другому етапі слід визначити основну тему, проблему, об'єкт, мету роботи, її результати; визначається новизна, притаманні особливості видання; встановлюється цільове і читачке призначення документу. Основна увага звертається на нову інформацію, принципові положення, концепції, нові методики.

Третій етап передбачає узагальнення опрацьованої інформації та безпосереднє написання анотації наукової публікації з дотриманням встановлених вимог. Суттєва інформація може виявитися в результаті аналізу елементів форми первинного документу (автор, назва, об'єкт документу, рік видання і т.д.) та елементів змісту (галузь вивчення, мета дослідження, часові межі тощо).

Рекомендації щодо підготовки реферату наукової публікації

Реферат – це короткий точний виклад змісту документа, включно з основними фактичними відомостями і висновками без інтерпретацій чи критичних зауважень автора. Текст реферату має насамперед передати нову, важливу і корисну інформацію, а не просто стисло відобразити змістове наповнення документа загалом.

Основні характеристики реферату наукової публікації:

- ✓ викладає коротко суть і зміст основних питань, розкриває нове і важливе, що було досягнуто за результатами дослідження;
- ✓ замінює першоджерело, повідомляючи його зміст, методи, аргументи, виклад основного матеріалу, висновки;
- ✓ містить фактографічну інформацію та розкриває точно й повно зміст першоджерела;
- ✓ містить ключові слова (основні поняття) документа;
- ✓ може публікуватися окремо від основного матеріалу;
- ✓ належить до метаданих публікації;
- ✓ супроводжує наукову статтю, опис винаходу іншого наукового документа тощо;
- ✓ розміщують після відомостей про дату надходження авторського оригіналу;
- ✓ не містить додаткової інтерпретації чи пояснень, критичних оцінок, суджень тощо.

Підготовка реферату наукової публікації потребує дотримання певних вимог:

- інформативності (текст необхідно викладати без загальних слів);
- оригінальності (реферат не повинен повторювати зміст скороченої анотації);
- змістовності (реферат має відобразити основний зміст наукової публікації та результати дослідження);
- структурованості (зміст реферату викладають відповідно до таких обов'язкових елементів: актуальність проблеми, мета, методи та методологія дослідження, результати дослідження, висновки);
- компактності (обсяг 450 слів, або до 2000 знаків з пробілами).

Найоптимальніший варіант реферату – скорочене повторення структури наукової публікації; саме він і поширений у зарубіжних журналах. Послідовність викладення змісту наукової публікації можна змінити, почавши з викладу результатів роботи і висновків. Предмет, тему, мету роботи вказують у тому випадку, якщо вони не чітко зрозумілі з заголовку.

Метод або методологію проведення роботи потрібно описувати у тому випадку, якщо вони відрізняються новизною або їх розробка становить самостійну частину роботи. У резюме документів, які описують експериментальні роботи, вказують джерела даних і характер їхньої обробки.

Результати роботи описують виключно точно та інформативно. Наводять основні теоретичні та експериментальні результати, фактичні дані, виявлені зв'язки і закономірності. При цьому перевагу слід надати висвітленню нових результатів і даних довгострокового значення, важливих відкриттів, висновків, які спростовують існуючі теорії, а також даних, які, на думку автора, мають практичне значення. Висновки можуть містити рекомендації, оцінки, пропозиції, гіпотези, описані у статті.

При написанні реферату важливо уникати зайвих вступних фраз (наприклад, «автор статті розглядає»). Історичні довідки, якщо вони не становлять основного змісту документу, опис раніше опублікованих робіт та загальновідомі положення у рефераті наукової публікації не наводять. В тексті скорочення і умовні позначення, крім загальноприйнятих, застосовують у виняткових випадках або дають їх визначення при першому вживанні.

Рекомендації щодо підготовки кросворду

Кросворд (cross–word) – задача-гра, в якій фігури з перехресними рядами клітин потрібно заповнити літерами, щоб по горизонталі і вертикалі виходив ряд певних слів. Кросворд – зручна форма активізації пізнавальної діяльності, мислення. При підготовці кросворду слід ретельно опрацювати теоретичний і практичний матеріал, звернутись до додаткової та довідкової літератури.

Традиційно, складання кросвордів здійснюється «вручну» засобами прикладних програм MS Office Word, MS Office Excel, Paint, що займає багато часу. Сучасні ж системи комп'ютерного створення кросвордів дозволяють полегшити цей процес. Серед умовно-безкоштовних програм комп'ютерного створення кросвордів є: Crossword Compiler; Crossword Forge; «Універсальний генератор кросвордів» та ін. До безкоштовних програм відносяться: КроссВорд1.4 – програма створює класичні кросворди, сітка генерується випадковим чином, заповнюється словами; Decalion 1.2 – програма призначена для складання кросворду з наступним його оформленням у власному стилі; Crossword Set 1.01 – програма складається з трьох програм: CrossGrid (створення класичних кросвордів); CrossDict (створення словника для складання класичних кросвордів); CrossJapa (створення японських кросвордів). Eclipse Crossword програма автоматично створює кросворди за списком слів з ключами, з однакових слів списку вона складає декілька варіантів кросвордів з різними перетинами слів.

Вимоги щодо складання кросвордів:

1. Кросворди необхідно складати таким чином, щоб їх рішення не займало багато часу. Оптимальні розміри кросворду коливаються в межах 20–25 слів (в залежності від складності матеріалу, підготовки групи, етапу навчання). Слова у кросворді мають бути вписані без скорочувань, аббревіатур та ін. Терміни, які використовуються у кросворді, повинні відповідати передбаченій КПІЗ темі з програми курсу «Методологія наукових досліджень». Кросворд має бути компактним і відповідати основному правилу складання кросвордів – слова можуть перетинатися, але не можуть мати суміжних клітин.

2. Завдання необхідно формулювати однозначно, ясно і лаконічно. Важливо формулювати завдання таким чином, щоб їх характер був адекватний вже сформованим знанням, умінням і навичкам.

3. Доцільно поєднувати завдання різного ступеня складності. Врівноваженість між полегшеними завданнями і більш важкими підтримує розумову активність, виключить втрату інтересу до кросворду як занадто легкого.

4. Відповіді на слова кросворду мають бути зашифрованими у вигляді повних визначень.

5. Кросворд оформлений від руки або набраний на комп'ютері, здається викладачеві в охайному вигляді за такою структурою:

- I– пусті клітинки для вписування слів з нумерацією;
- II– перелік визначень до кожного слова;
- III– заповнений кросворд (зі збереженням нумерації);
- IV – перелік правильних відповідей;
- V – список використаної літератури.

Рекомендована література

1. Академічна культура українського студентства: основні чинники формування та розвитку / Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. URL: <http://www.univer.kharkov.ua/images/redactor/news/2015-07-17/2015.pdf>.
2. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. Політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. К.: Таксон, 2016. 234 с.
3. Бабайлов В. К. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Харків: Харків. нац. автомоб.-дорож. ун-т; Бровін О. В., 2019. 148 с.
4. Бессонова В. Методологія і організація наукових досліджень у садово-парковому господарстві. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 264 с.
5. Власенко Л., Ладанюк А., Кишенько В. Методологія наукових досліджень: навч. посібник. К.: Ліра-К, 2018. 352 с.
6. Гончарук І. В., Юрчук Н. П. Організація єдиного електронного науково-освітнього простору сучасного університету. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. № 12. С. 54-66.
7. Горин В. П. Фінансовий механізм забезпечення суспільного добробуту: теоретична концептуалізація та проблеми функціонування. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2020. 516 с.
8. Гуроров О. І. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібник. Харків, ХНАУ, 2017. 272 с.
9. Гуроров О. І. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібник. Х.: ХНАУ, 2017. 272 с.
10. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Методологія наукових досліджень. Підручник. Ювілейна серія НЮУ 2015 років. Харків: В-во «Право», 368 с.
11. Дубницький В. І., Науменко Н. Ю., Федулова С. О. Методологія наукових досліджень в інформаційній економіці : навч. посіб. / заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Дубинського В. І.; Держ. ВНЗ «Укр. держ. хім.-технол. ун-т». Дніпро: ДВНЗ УДХТУ, 2019. 443 с.
12. Євтушенко М., Хижняк М. Методологія та організація наукових досліджень. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 350 с.
13. Зацерковний В. І., Тішаєв І. В., Демидов В. К. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.
14. Кириленко О. П., Письменний В. В. Основи наукових досліджень у схемах і таблицях: навч. посіб. Тернопіль: Видавн.-поліграф. центр ТНЕУ «Економічна думка», 2013. 228 с.
15. Конверський А. Основи методології та організації наукових досліджень. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 350 с.
16. Корягін М. В., Чік М. Ю. Основи наукових досліджень. Навч. посібник 2-ге вид., доп. і перероб. К.: Алерта, 2019. 492 с.
17. Леоненко П. М., Федосов В. М., Юхименко П. І. Основні етапи розвитку фінансової науки: методологія проблеми. *Фінанси України*. 2017. № 4. С. 55-74.
18. Медведєва В. М. Основи наукових досліджень. Практикум. К. Ліра-К, 2017. 84 с.
19. Медвідь В., Данько Ю, Кобилянська І. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях). Суми: Університетська книга, 2020. 219 с.
20. Методологія наукових досліджень і написання випускних кваліфікаційних робіт: методичні вказівки для здобувачів вищої освіти першого бакалаврського і другого магістерського рівнів з банківської справи. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 114 с.
21. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / Добронравова С. І. та ін.; за ред. І. С. Добронравової (ч. 1), О. В. Руденко (ч. 2). К.: ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с.

22. Носачова Ю., Іваненко О., Радовенчик Я. Основи наукових досліджень. К.: Кондор, 2020. 132 с.
23. Огляди ОЕСР на тему доброчесності в освіті: Україна 2017 / Переклад з англ.; Інститут розвитку освіти. К.: Таксон, 2017. 184 с.
24. Основні вимоги до оформлення бібліографічного опису документів. URL: <http://library.wunu.edu.ua/index.php/uk/dovidka/zrazky-bibliografichnykh-opysiv>
25. Пасічник Н. О. Фінансова і фінансово-правова наука і освіта в Наддніпрянській Україні в XIX на початку XX століття: монографія. Кропивницький: Видавництво «КОД», 2018. 434 с.
26. Alexandrova A. A Philosophy for the Science of Well-Being. Oxford: Oxford University Press, 2017.
27. Beerbaum Dr. D. Applying Agile Methodology to Regulatory Compliance Projects in the Financial Industry: A Case Study Research (April 26, 2021). URL: <https://ssrn.com/abstract=3834205>
28. Bob R. *Research Methods and Methodology in Finance and Accounting*. Cengage Learning EMEA. URL: <http://eprints.glos.ac.uk/4296/>
29. Boland L. *Critical Economic Methodology. A Personal Odyssey*. London: Routledge. 1996. 320 p.
30. Boland L. A. *Economic Methodology: Theory and Practice*. URL: <http://www.sfu.ca/~boland/methodology85.PDF>
31. Boumans M., Davis J. *Economic Methodology: Understanding Economics as a Science*. Macmillan International Higher Education, 2010. 230 p.
32. Boylan T., O'Gorman P. *Popper and Economic Methodology Contemporary Challenges*. New York: Routledge, 2014.
33. Colander D. The Systematic Failure of Economic Methodologists. *Journal of Economic Methodology*, 2013. Vol. 20/1. pp. 56–68.
34. Crespo R. F. *The Nature and Method of Economic Sciences. Evidence, Causality, and Ends*. London: Routledge, 2020. 202 p.
35. Davis J. B., Hands D. W., Mäki U. (Ed.). *The Handbook of Economic Methodology*. London: Edward Englar Publishing, 1998. 592 p.
36. Dewasiri N. J., Weerakoon Y. K. B., Azeez A. A. Mixed Methods in Finance Research: The Rationale and Research Designs. *International Journal of Qualitative Methods*. 2018. Vol. 17: 1–13. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1609406918801730>
37. Dharmapalan B. *Scientific Research Methodology*. Alpha Science International, 2012. 250 p.
38. Düppe T. How economic methodology became a separate science. *Journal of Economic Methodology*. 2011. Vol. 18. Issue 2. pp. 163-176.
39. Frodeman R., Klein J. T., Pacheco R. C. S. (eds.). *Oxford Handbook of Interdisciplinarity*. Second Edition. Oxford: Oxford University Press, 2017.
40. Gonzalez W.J. *Philosophico-Methodological Analysis of Prediction and its Role in Economics*. Springer, 2015. 362 p.
41. Gruszczyński M. Financial Microeconometrics as Research Methodology in Corporate Finance and Accounting. *Efficiency in Business and Economics*. 2017. No 1. pp. 71-80
42. Hausman D. M. A new era for economic methodology. *Journal of Economic methodology*. 2018. Vol. 1 (8). PP. 65-68.
43. Igwenagu Ch. *Fundamentals of research methodology and data collection*. URL: <https://www.researchgate.net/publication/303381524>
44. Keas M. N. *Systematizing the Theoretical Virtues*. Synthese. 2018. No. 195. pp.2761– 2793.
45. Knight F. H. *On the History and Method of Economics*. Chicago: University of Chicago Press, 1956.
46. Kothari C. R. *Research Methodology: Methods and Techniques*. New Age International, 2004. 401 p.
47. Lebedev S. Methodology of Science and Scientific Knowledge Levels. *European Journal of Philosophical Research*, 2014. Vol. (1). No 1. pp. 65-72.
48. Maas H. *Economic Methodology. A Historical Introduction* London: Routledge. 2014. 202 p.

49. Martini C. The Role of Experts in the Methodology of Economics. *Journal of Economic Methodology*, 2014. No 21/1. pp. 77–91.
50. Maziarz M. The Philosophy of Causality in Economics. Causal Inferences and Policy Proposals.. New York: Routledge, 2020.
51. Menger C. Toward a Systematic Classification of Economic Sciences. In: Louise Sommer (transl. and ed.), *Essays in European Economic Thought*. Princeton (NJ): D. van Nostrand, 1960. pp. 1–38.
52. Mishra, Dr. Shanti Bhushan & Alok, Dr. Shashi. (2017). *Handbook of research methodology*. New Delhi: Educreation publishing, 2017. URL: https://www.researchgate.net/publication/319207471_HANDBOOK_OF_RESEARCH_METHODOLOGY
53. Mohajan H. K. Qualitative research methodology in social sciences and related subjects. *Journal of Economic Development, Environment and People*. 2018. No 1. pp. 23-48. URL: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=640546>
54. Popkova E. G., Tinyakova V. I. Dialectical Methodology of Analysis of Economic Growth. *World Applied Sciences Journal*, 2013. Vol. 24 (4). pp. 467-475.
55. Quast C., Seidel M. Introduction: The Philosophy of Expertise – What Is Expertise? *Topoi*. 2018. 37: 1–2.
56. Reiss J. *Philosophy of Economics. A Contemporary Introduction*. Abingdon: Routledge, 2013.
57. Schmidt R. H. Methodology and finance. *Theory and Decision*. 1982. Vol. 14. pp. 391–413.
58. Singh Y. K. *Fundamental of research methodology and statistics*. New Delhi: New Age International, 2006. URL: <https://www.worldcat.org/title/fundamental-of-research-methodology-and-statistics/oclc/1037525027>
59. Wible J. R. *The Economics of Science: Methodology and Epistemology as if Economics really mattered*. London: Routledge. 1998. 320 p.